

NOVADI GAIDA

MĀJU LABUMI pašsaprotami

Edīte Bēvalde

Pirms spert izšķirošo soli doties labākas dzīves meklējumos ārpus valsts, droši vien katrs ir izvērtējis dažādos plusus un mīnus, kas viņu tur sagaida. Līdzīgs izvērtējums jāveic arī tad, ja cilvēks pēc vairāku gadu prombūtnes vēlas atgriezties mājās.

Kurzemes reemigrācijas koordinatore Kristīne Smilga sarunā ar "Zemgali" norāda, ka tad, ja ģimenē vienīgais atskaites punkts ir ienākumi, ko viņš saņem mēnesī, tad alga, strādājot ārzemēs, ir pozitīvs rādītājs. Tomēr viņas pieredze liecina, ka daudzās ģimenēs valda citādāki uzskati, tāpat viedokļi par kopējo labumu sarakstu ir atšķirīgi. Tie vecāki, kuriem rūp savu bērnu vispusīga attīstība, novērtē, ka Latvijā par maksu vai salīdzinoši zemu cenu ir pieejamas dažādas iespējas. To var attiecināt uz bērnu talantu izkopšanu, apmeklējot interešu pulciņus, kā arī mākslas un mūzikas skolas. Ārzemēs mūzikas privāttundas pieejamas par summu, kas ir līdzvērtīga vesela mēneša maksai mūzikas skolā Latvijā. Kristīne Smilga bilst, ka Latvijā dzīvojošajiem, kas ikdienā pieraduši baudīt visus šos labumus, daudz kas jau šķiet pašsaprotams, taču ārzemēs dzīvojošais to visu var uztvert kā milzīgu pievienoto vērtību. Tostarp skolēnu autobusu un pagarināto dienas grupu skolā.

Runājot par dažādiem sociālajiem jautājumiem, noteikti vispirms jāmin bērni un vecie ļaudis un viņu vajadzības. Tās ir mazāk aizsargātās sociālās grupas, kas mūsu valstī nereti neizjūt pienācīgu attieksmi. Taču vai citā zemē ir labāk, citādāk?

Neesmu no tiem, kam ārzemēs patīk labāk

Savā pieredzē dalās IEVA, kura nu jau vairākus gadus dzīvo Itālijā. Viņa stāsta: "Raugoties no sociālā skatpunkta, šeit jūtos labi, bet jāatzīst, ka man te ar visu tikt galā ir diezgan viegli, jo esmu precējusies ar Itālijas pilsoni – kā itāļa sievai man pienākas tā pati sociālā aizsardzība, kas jebkuram itālim.

Ja man te būtu jādzīvo vienai, nezinu, vai būtu tik vienkārši, galvenokārt milzīgās birokrātijas dēļ. Papīru kalniem te nav gala, katra sūkuma dēļ jāskrien pa n-tajiem birojiem.

Savukārt no medicīniskā skatpunkta – man ļoti "paveicās", ka šeit izdevās atklāt un ārstēt ne-labvēlīgu ādas audzēju, jo te visa aprūpe ir bez maksas. Lai gan uz operāciju bija jāgaida rindā tāpat kā Latvijā, viss, arī regulārās pārbaudes, bija bez maksas. Latvijā par tāda veida operāciju un ar to saistītām pārbaudēm būtu jāmaksā. To zinu, jo biju pie onkologa arī Latvijā. Arī grūtniecības laikā visas pārbaudes – sonogrāfija, analīzes, dzemdības – tur ir bez maksas.

Viesturs Dude sācis darbu Dobeles Sporta skolas direktora amatā.

Autores foto

UZZIŅAI

Kurzemes reemigrācijas koordinatore Kristīne Smilga:

"Ģimenēm ar skolas vecuma bērniem aptuveni gads nepieciešams adaptācijai un integrācijai Latvijas skolā. Zinām, ka ar latviešu valodas apguvi nevedas viegli, pati esmu sagatavojusi valodas apguves materiālu, ko ir izdevusi Valsts valodas aģentūra. Tāpat esmu sagatavojusi speciālu informāciju, ko izsūtu ģimenēm. Tur ir apkopotas tas, ko Izglītības un zinātnes ministrija lūdz ņemt vērā cilvēkiem, gatavojoties atgriezties Latvijā. Ģimenēm ļoti miļš ir radio raidījums "Ģimenes studija", kurā tās dalās savā pieredzē. Cilvēkiem šie reālie stāsti ir nepieciešami, viņiem nepietiek ar to, ko pastāsta kādas pašvaldības vai izglītības iestādes darbinieki.

Mēs, koordinatori, darbojoties ar tautiešiem, kuri vēlas atgriezties, cenšamies būt kā tilts starp viņu vajadzībām un to, kas ir nepieciešams konkrētā pilsētā vai pašvaldībā. Ja mums vaicā, kā mēs zinām par šīm vajadzībām, sakām, ka cilvēki, pie mums vērsoties, par tām ir stāstījuši. Ņemot vērā, ka koordinators katrā reģionā ir tikai viens, mums ir jābūt ļoti efektīviem, lai ar visu tiktu galā. Starp koordinatoriem norit aktīva sadarbība, nepārtraukti mācāmies, jo visu laiku daudz kas mainās.

Visa svarīgākā informācija no pašvaldībām par to, kādus labumus tās piedāvā ģimenēm, ir apkopota vietnē www.vietagimenei.lv.

Taču, runājot par bērnodarziem un māmiņu pabalstiem, Latvijā noteikti ir labāka situācija. Visiem vienmēr te stāstu, ka Latvijā māmiņai bērna kopšanas atvaļinājums algas apmērā ir gadu vai pusotru. Itālijā tie ir tikai pieci mēneši (viens vai divi pirms bērna dzimšanas un trīs vai četri pēc). Ja māmiņa vēlas, var izmantot dekrēta atvaļinājumu vēl trīs mēnešus, bet tikai ar samaksu 50% apmērā, līdz gadam – 30% apmērā. Valsts apmaksāts bērnodarzs ir pieejams no 1,5 gadiem, taču bērnodarzu ir gaužām maz, uz tiem supergaras rindas. Visbiežāk bērns paliek mājās līdz trīs gadu vecumam, kad sāk apmeklēt tā dēvēto sākumskolu, arī valsts apmaksātu.

Visām jaunajām māmiņām pienākas bonuss 800 eiro apmērā. Papildus tam, ja ģimenes ienākumi nepārsniedz noteiktu limitu, vēl 800 eiro un vēl aptuveni 1000 eiro, kas vairākās daļās tiek izmaksāti gada laikā, un viss. Mums, tā kā man nav darba šeit, Itālijā, pienākas visi trīs pabalsti. Ja abi vecāki strādā, pie pabalsta diez vai tiek. Tāpat Itālijā nav tādas lietas kā

bezdarbnieka pabalsts.

Varu padalīties pieredzē arī no studenta skatpunkta. Šajā ziņā sociālais atbalsts te nav īpaši liels. Nezinu, vai visā Itālijā tā ir, bet te, Abruco reģionā, nav studentu kopmītni – studentiem pašiem jāmeklē, kur dzīvot, un īres cenas nav zemas. Tiem, kas nāk no ģimenēm ar zemiem ienākumiem, ir bezmaksas ēdnīca un transporta atvieglojumi, kā arī iespēja tikt pie stipendijas un valsts apmaksātām studijām. Stipendija, kas domāta īres apmaksai u.tml., ir tikai 1000 eiro gadā (daudz par maz īrei), turklāt tikai nelielai daļai studentu izdodas pie šiem atvieglojumiem tikt. Manuprāt, Latvijā situācija ir labāka – ir kopmītnes, stipendijas par labām sekmēm, diezgan daudz budžeta vietu, kā arī iespēja saņemt studenta kredītu.

Tā kā es noteikti nepiederu pie tiem latviešiem, kas domā, ka ārzemēs viss ir labāk. Ir dažas lietas, kuras šeit ir labākas, bet citās jomās situācija labāka ir Latvijā. Piemēram, Itālijā nekādu interešu izglītības pulciņu skolās nav, pēcskolas aktivitātes ir pieejamas

privāti un par maksu. Mans vīrs ir skolotājs, viņš pagājušajā gadā ar kolēģi organizēja scenogrāfijas pulciņu mākslas vidusskolas skolēniem – pēc pašu brīvas gribas, jo nekādu atalgojumu par to ne-saņēma."

Pansionātu izvēlēties bērni

Dobeles Sporta skolas direktors VIESTURS DUDE šogad ir atgriezies mājās pēc daudziem Anglijā aizvadītiem gadiem. Tur viņš vadīja veco ļaužu aprūpes namu. Viņš stāsta: "Pirms 15 gadiem pāvērās iespēja strādāt Anglijā. Tā kā tur bija kontakti un vieta zināma, Krimūnu pamatskolas direktora vietu nomainīju pret aprūpes mājas vadītāja pienākumiem. Atšķirībā no tiem, kas brauc darba meklējumos, es toreiz braucu jau uz konkrētu vietu – Rofantu. Aprūpes māja piederēja latviešu luterāņu draudzei. Namā tolaik bija ap 20 cilvēku, no kuriem 15 bija latvieši, tie, kuri uz Angliju bija emigrējuši pēckara laikā. Arī Rofantas muižas vadītāji bija latvieši, tāpēc nosprieda, ka ir vajadzīgs latvietis ar angļu valodas zināšanām. Man toreiz lēmums bija jāpieņem ļoti īsā laikā. Turklāt sociālajā sfērā nebija pieredzes, kur nu vēl Anglijā. Arī valodas zināšanas bija tādā līmenī, ka baidījies celt telefona klausuli. Kopumā tajā vietā nostrādāju 13 gadus, līdz īpašnieki izlēma, ka šis nams ir nerentabls. Pirms slēgšanas Rofantas mājā bija palicis vairs tikai viens latvietis, visi pārējie bija angļi. Mēs nešķirojām, ņemām visus, kam aprūpe nepieciešama. Mēs varējām cilvēku vajadzības apmierināt, un viņi pie mums nāca. Aprūpes nami ir privāti, un nosacījumi visiem klientiem ir vienādi. Ja bankas kontā ir vismaz 23 000 mārciņu, pakalpojums jāapmaksā pašam. Ja, dzīvojot pensionātā un maksājot par pakalpojumu,

summa kontā "nobrauc" līdz tiem 23 000 mārciņu, klients pats vai ar citu palīdzību vērsas pie Sociālā dienesta un lūdz piešķirt valsts apmaksātu pakalpojumu.

Angļu sabiedrībā ir tāds joks, ka vecākiem pret bērniem jāizturas labi, jo viņi būs tie, kas izvēlēsies aprūpes māju. Teju ikvienam ir skaidrs, ka vecumdienas tiks pavadītas aprūpes mājā. Taču, piemēram, indiešus šajās aprūpes mājās sastapsiet ļoti maz vai nemaz, jo viņu kultūra nosaka, ka par ģimenes vecajiem ļaudīm jā rūpējas mājās. Arī Filipīnās nav veco ļaužu aprūpes centru. Ja Anglijā veco ļaužu pansionāts ir pašsaprotama lieta, pie mums vēl pavissam nesen ievietot savus vecākus aprūpes centrā nebija labais tonis. Tur aprūpes mājas ļaudīm vaicāju, vai ģimene nevar par viņiem parūpēties. Atbilde viennozīmīgi bija, ka viņi paši nevēlas tuviniekiem būt par apgrūtinājumu. Taču ceļš uz pansionātu nav straujš, drīzāk plūstošs. Tiklīdz personai zūd spējas kaut ko darīt, sākumā tiek piemērota mājas aprūpe. Tāpat, ja cilvēks nespēj uzkāpt otrajā stāvā, viņam Sociālais dienests sagādā slidošo krēslu, telpas tiek piemērotas un aprīkotas tā, lai var pārvietoties, vai arī tiek piemeklēts mājoklis ar guļamistabu pirmajā stāvā. Vēl tiek piedāvāts trauksmes pogas pakalpojums, dažādi tehniskie palīgīdzekļi. Noskaidrojot vajadzības, viss nepieciešamais tiek nodrošināts. Ja cilvēks nav pensijā, par daļu no atbalsta pasākumiem jāmaksā pašam. Pensionāriem to visu apmaksā valsts. Tāpēc angļi saka, ka būt pensionāram ir labi.

Aprūpes nami Anglijā ir privāti, un šis bizness ir viens no ienesīgākajiem. Klienti, izvēloties pansionātu, veic pamatīgu izpēti un izvērtējumu. Viņus interesē ne tikai vieta, kur iestāde atrodas, bet arī tradīcijas, reputācija. Tāpat jāatzīmē, ka visi šie aprūpes centri regulāri tiek uzraudzīti un kontrolēti. Vēl šie nami ir sadalīti pa kategorijām. Iemītnieki tiek vesti uz teātri, koncertiem, ekskursijās, apmeklē pludmalī, notiek jogas, vingrošanas un citas nodarbības, tiek svinēti svētki – tas viss ir ierēķināts pakalpojuma maksā. Nekādos reglamentos vecos ļaudis neviens necenšas ielikt, katrs var dzīvot, kā vēlas, savu istabu iekārtojot ar mīļām lietām. Bet tāpat jau daudziem ir grūti, jo māc skumjas pēc mājām. Skumjākais ir tas, ka ir ģimenes, kurās bērni ļoti reti savus vecākus apmeklē, atsūta tikai svētkos kartīti ar atvainošanos."

Sabiedrības integrācijas fonds

Materiāls sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.